

รศ.ดร.นิสิต พันธมิตร

HEAD OF Center for ASEAN Studies,
CHIANG MAI UNIVERSITY

CMU CHIANG MAI
UNIVERSITY

ASEAN Economic Research Center
ASEANERC

Lancang-Mekong
Cooperation Special Fund

เศรษฐกิจ CLMVT: ปลดล็อกโอกาส ฝ่าฟันความท้าทาย

**CLMVT Economy: Unlocking Opportunities,
Overcoming Challenges**

A stylized map of Southeast Asia is centered on a dark green background with white dashed lines. The map is composed of several countries, each represented by a different color and flag: Myanmar (yellow, green, red, white star), Thailand (orange, red, white, blue), Vietnam (red, yellow star), Laos (red, white, blue), Cambodia (red, white, blue, Angkor Wat), and Indonesia (red, white).

"เศรษฐกิจ **CLMVT**: ปลดล็อกโอกาส ฝ่าฟันความท้าทาย"
**CLMVT Economy: Unlocking Opportunities,
Overcoming Challenges"**

CMU CHIANG MAI
UNIVERSITY

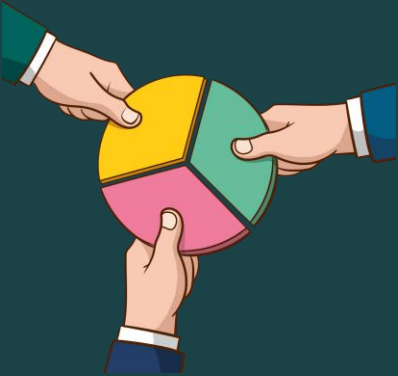
**Lancang-Mekong
Cooperation Special Fund**

**ASEAN Economic Research Center
ASEANERC**

ทำไมต้อง CLMVT

**ส่วนแบ่งตลาดที่ดีต่อ
สินค้าไทย**
สินค้าไทยเป็นยอมรับ
มากในตลาด CLMV
ทั้งสินค้าอุปโภคบริโภค
โดยเฉพาะสินค้าบริโภค
เป็นที่ต้องการมากใน
ตลาด CLMV

โอกาสทางการค้า
ในตลาด CLMV มี
โอกาสมากสำหรับ
สินค้าไทยและยังสามารถ
ขยายไปยังตลาดจีน
อินเดียได้

**การติดต่อซื้อขายที่
สะดวก**
ในตลาด CLMV
สามารถซื้อขายกันง่าย
เพราะง่ายต่อการติดต่อ
ระหว่างผู้ซื้อผู้ขายผ่าน
ทั้งตลาดชายแดน
ตลาดผ่านแดนตลาด
ข้ามแดน

เงินบาทเป็นที่ยอมรับ
เงินบาทสามารถชำระ
การซื้อขายได้ในหลายๆ
พื้นที่ใน CLMV เพราะ
มีความสเถียรภาพที่สูง
แม้ปัจจุบันมีเงินเราจะ
เห็นโดยเฉพาะตลาด
ชายแดน

อัตราแลกเปลี่ยน CLMV เทียบกับบาท

CLMVT:

ความหมายและความสำคัญทางเศรษฐกิจ

1.

ความหมายของ CLMVT

CLMVT เป็นตัวย่อที่หมายถึงกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วย:

- C - กัมพูชา (Cambodia)
- L - ลาว (Laos)
- M - เมียนมา (Myanmar)
- V - เวียดนาม (Vietnam)
- T - ไทย (Thailand)

2.

ความสำคัญของ CLMVT ในแง่เศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ

กลุ่มประเทศ CLMVT มีบทบาทสำคัญในเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เนื่องจาก:

- ที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ - ตั้งอยู่ระหว่างจีนและอาเซียนตอนใต้ ทำให้เป็นศูนย์กลางของการค้าและการลงทุน
- ตลาดแรงงานขนาดใหญ่ - มีประชากรรวมกันกว่า 240 ล้านคน ซึ่งเป็นแหล่งแรงงานที่มีต้นทุนต่ำและมีศักยภาพในการพัฒนา
- ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ - มีข้อตกลงการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน และเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)
- อุตสาหกรรมหลัก - การผลิต การเกษตร การท่องเที่ยว และพลังงาน เป็นอุตสาหกรรมหลักที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภูมิภาค
- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน - โครงการระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก และโครงการคมนาคมข้ามพรมแดนช่วยส่งเสริมการค้าและการลงทุน

3.

วัตถุประสงค์ของงานนำเสนอ

อธิบายถึงบทบาทของ CLMVT ในเศรษฐกิจอาเซียนและโลก

- วิเคราะห์โอกาสและความท้าทายของ CLMVT ในการพัฒนาเศรษฐกิจและการค้า
- นำเสนอแนวทางส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในกลุ่ม CLMVT เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ

CAMBODIA

กัมพูชา :

โอกาสและความท้าทาย

ข้อมูลทั่วไปของประเทศกัมพูชา

- ประชาชน : 17 ล้านคน
- ระบบการปกครอง : ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ
- การแบ่งเขตการปกครอง : กัมพูชาแบ่งการปกครองเป็น ๑ ราชธานี และ ๒๓ จังหวัด ได้แก่ ราชธานีพนมเปญ จังหวัดกระเจะ เกาะกง กันดาล กำปงจาม กำปงชนัง กำปงธม กำปอต ตาแก้ว รัตนคีรี พระวิหาร พระตะบอง โพธิสัต บันเตีย เมียนเจย เปรยแวง มณฑลคีรี สตึงเตรง สวายเรียง เสียมราฐ อุดรมีชัย ไพลิน แกบ และพระสีหนุ

Cambodia: C

เศรษฐกิจดีขึ้น รายได้ดีขึ้น
ค่าเงินรียล แต่นิยมดอลลาร์ มี
บัญชีทั้งเงินดอลลาร์ และรียล

ราคาค่าจ้าง 200 USD ต่อ
เดือนไม่รวม
commission

ธุรกิจร้านอาหารเยอะขึ้น
เกิดขึ้น เยอะหากไม่ดี จะ
เกิดขึ้นได้ไง

- เศรษฐกิจดีขึ้น รายได้ดีขึ้น ค่าเงินเรียล แต่นิยมดอลลาร์ และมีบัญชีทั้งเงินดอลลาร์ และเรียล
- ราคาค่าจ้าง 200 USD ต่อเดือนไม่รวม Commission ปัญหาเกิดต่อที่ 2 และ 3 แล้ว จริง ๆ แล้ว เพราะแรงงานมาทำงานที่ไทยมากขึ้น แรงงานเพื่อนบ้านมาทำงานในไทยมากกว่า ตอนนี้ค่าจ้างแรงงานของไทยไหลไปยังเพื่อนบ้าน เช่น เมียนมามาไทยได้ 15,000 บาท ส่งกลับ 10,000 แรงงานในไทยมี 5-10 ล้าน จากคนงานต่างตัวทั้งหมด ถูกดูดย้ายไปกลับบ้าน เงินหายไปต่อเดือนเท่ากับ 150,000 ล้าน
- ธุรกิจร้านอาหารเยอะขึ้น เกิดขึ้นเยอะหากไม่ดี จะเกิดขึ้นได้ไง

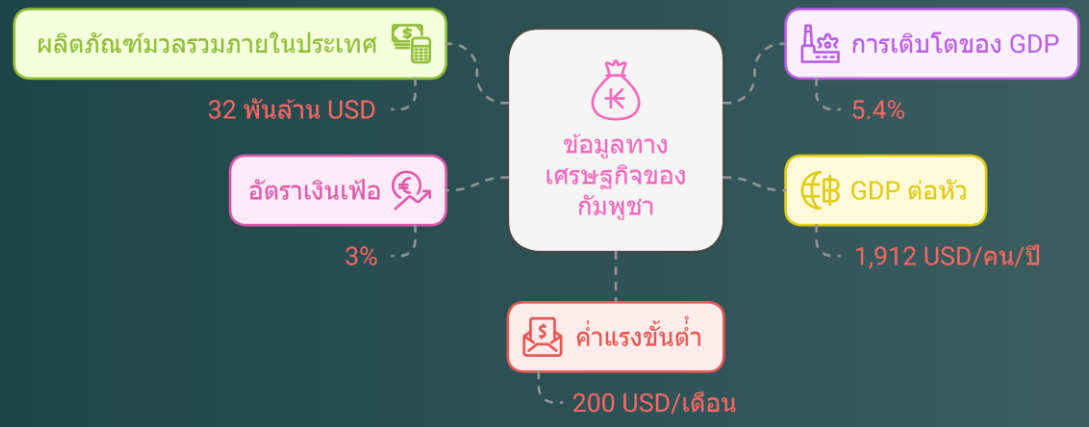

- เงินรียลมีเสถียรภาพดีที่สุดตอนนี้ 4,000 ต่อ USD ตอนดี ๆ 4,200 ขึ้นอยู่กับ USD อย่างเดียวเช่นนี้มานานแล้ว รัฐบาลไม่ได้เงินเฟ้อ กัมพูชาไม่ให้เฟ้อ รัฐบาลเหมือนกำหนดค่าเงินให้คงที่ อัตราการใช้เงินดอลลาร์ ร้อยละ 80-90 เงินเดือนข้าราชการกัมพูชาที่จ่ายเงินรียล ภาษี แต่เอกชนใช้เงินดอลลาร์หมด การจ่ายข้าราชการ จ่ายภาษีเป็นเงินรียลทั้งหมด
- กัมพูชา มีความแข็งแกร่งจากการใช้เงินดอลลาร์
- กัมพูชาใช้เงินดอลลาร์ ทำให้หนึ่งกับ investor ไม่ต้องกังวล
- QR มีทั้ง Dollar และ รียล ทันสมัยกว่าไทย
- เงินรียล คือ เงินทอง
- เอกชนจ่ายดอลลาร์ เข้าบัญชีมีทั้งรียลและดอลลาร์
- เอกชนค้าขายจ่ายเงินดอลลาร์ นิ่ง จ่ายสกุลใหญ่ เอกชนชอบ
- ดอลลาร์ แยกบัญชี ไว้จ่ายค่าวัตถุดิบ ธุรกิจต่างประเทศ

แผนผังความคิดข้อมูลทางเศรษฐกิจของกัมพูชา

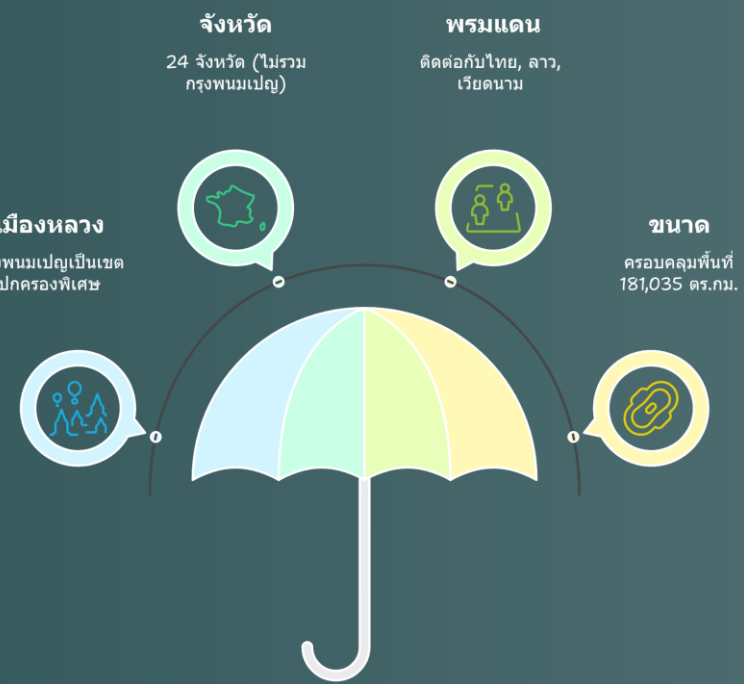
โครงสร้างการปกครองของกัมพูชา

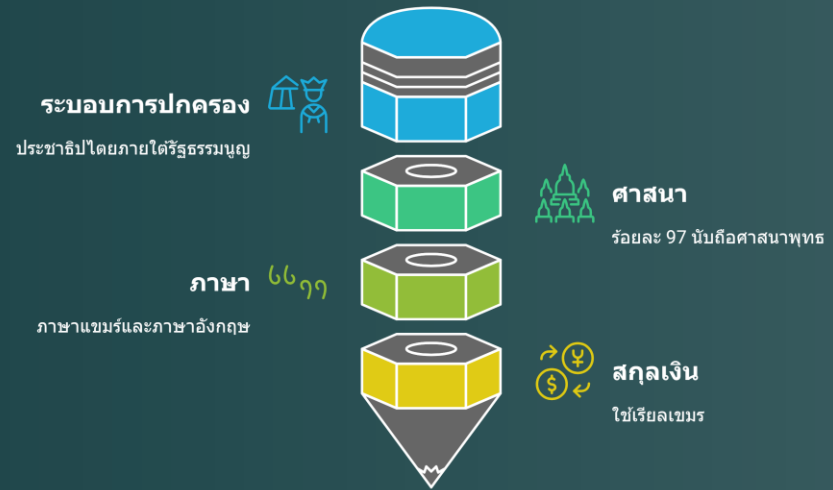
ประชากร
ประชากรประมาณ
17 ล้านคน

การแบ่งเขตการปกครอง
1 ราชธานีและ 23 จังหวัด

ภูมิศาสตร์และการปกครองของกัมพูชา

ภาพรวมวัฒนธรรมและสังคมของกัมพูชา

ระบบการปกครอง

ระบอบ
ประชาธิปไตยแบบ
รัฐสภา

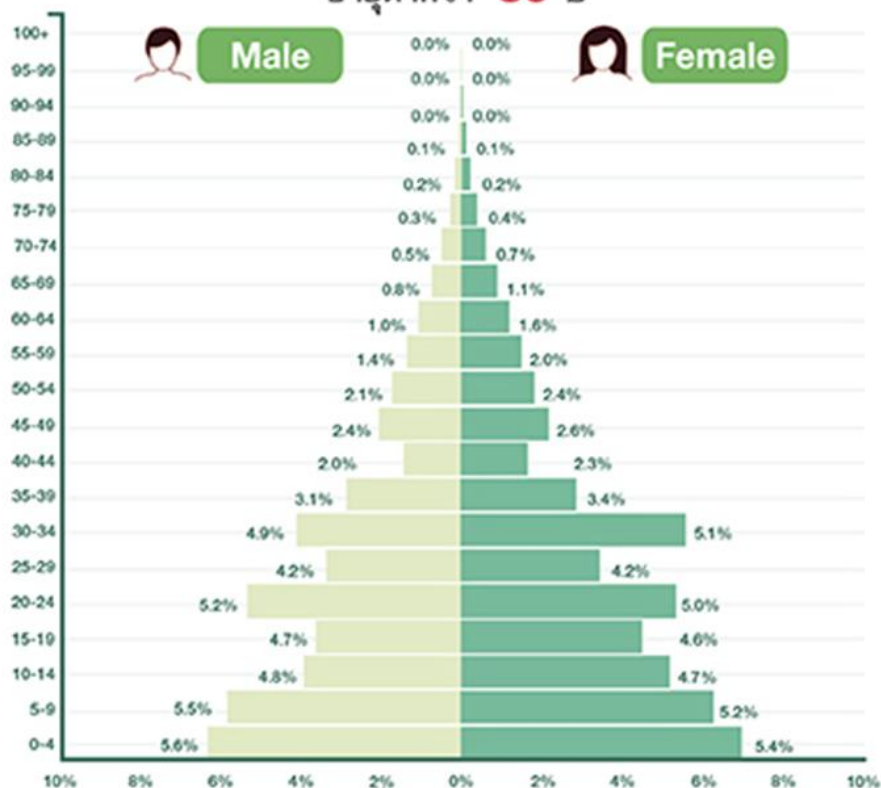
เศรษฐกิจกัมพูชาเติบโตรวดเร็ว มาพร้อมกับกำลังซื้อของชนชั้นกลางที่เพิ่มขึ้น

16.1
ประชากร(ล้านคน)

ชนชั้นกลาง (ล้านคน)
3.0

182 USD/เดือน
ค่าจ้างขั้นต่ำ

ประชากร **65%** เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่
อายุต่ำกว่า **30** ปี

Cambodia-2017
Population 16,076,370

ที่มา: PopulationPyramid.net, Euromonitor โดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย

ประชากรกระจุกตัวอยู่ในพนมเปญ
กันดาล และพระตะบอง

จำนวนประชากร

- มากกว่า 1,000,000 คน
- 500,000-999,999 คน
- 100,000-499,999 คน
- น้อยกว่า 100,000 คน

พฤติกรรมผู้บริโภคของคนกลุ่มส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับราคา

5% มีกำลังซื้อสูง

กลุ่มนักธุรกิจ นักท่องเที่ยว

- 🛒 นิยมสินค้าคุณภาพดีแม้จะมีราคาสูง
- 🛒 ให้ความสำคัญกับแบรนด์สินค้า
- 🛒 นิยมสินค้านำเข้ารวมทั้งชอบเดินทางไปซื้อสินค้าที่ต่างประเทศ

15% มีกำลังซื้อปานกลาง

กลุ่มนักธุรกิจรุ่นใหม่ บุคคลที่ทำงาน
ในบริษัทต่างชาติ องค์กรภาครัฐบาล/
องค์กรนอกภาครัฐบาล

- 🛒 นิยมสินค้าคุณภาพดีในราคาที่เหมาะสม
- 🛒 ให้ความสำคัญด้านแบรนด์สินค้า
แต่น้อยกว่ากลุ่มแรก
- 🛒 ซื้อสินค้าตามห้างหรือซูเปอร์มาร์เก็ต

80% มีกำลังซื้อน้อย

กลุ่มเกษตรกร
และลูกจ้างที่ทำงานทั่วไป

- 🛒 มีความอ่อนไหวกับราคาสินค้า
ค่อนข้างมาก
- 🛒 ซื้อสินค้าตามความจำเป็นในกลุ่มสินค้า
อุปโภคบริโภคและซื้อสินค้าตาม
กระแสนิยม

- ประชากรวัยรุ่นและวัยทำงานมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น
- คนกัมพูชาได้รับการศึกษาที่ดีขึ้น
- ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ยังขยายตัวต่อเนื่องอีกหลายปี
- คนมีการศึกษาที่มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ยต่อเดือนเกิน 20,000 บาท มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น
- สินค้าไทยยังเป็นที่นิยมในหมู่คนกัมพูชา โดยเฉพาะสินค้าประเภทอุปโภคและบริโภค
- มีนักลงทุนต่างชาติและหน่วยงานระหว่างประเทศยังทำงานในกัมพูชาเป็นจำนวนมาก

ธุรกิจออนไลน์ในกัมพูชา

แพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซใดที่ควรเลือกสำหรับการช้อปปิ้งออนไลน์?

การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในกัมพูชา

สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับ SMEs

ข้อดี	VS	ข้อเสีย
 การยกเว้นภาษี 3-5 ปี		 เงื่อนไขที่เข้มงวด
 อุตสาหกรรมที่ได้ รับการส่งเสริม		 ขึ้นอยู่กับวัตถุดิบในประเทศ
 สนับสนุนการ จัดหาวัตถุดิบใน ประเทศ		 ต้องการการเพิ่ม จำนวนแรงงาน
 การสร้างงาน		 จำกัดเฉพาะ อุตสาหกรรมบาง ประเภท
 สนับสนุนการวิจัย และพัฒนา		 ต้องมีการอัปเดต การลงทะเบียน

ความท้าทายและโอกาสสำหรับการเติบโตของ SME ในกัมพูชา

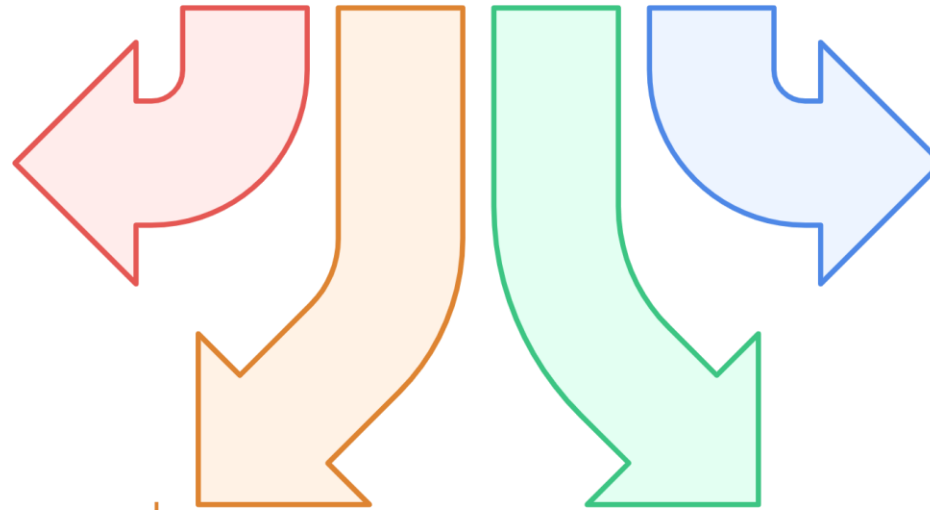
ควรพิจารณาข้อควรระวังใดบ้างเมื่อ ทำธุรกิจในกลุ่มพหุชา?

ทัศนคติต่อคนไทย

พิจารณาทัศนคติต่อคนไทยและ
ชาวสื่อเชิงลบเพื่อหลีกเลี่ยง
ความขัดแย้งทางวัฒนธรรม

การเรียกเก็บเงินของเจ้าหน้าที่

ระบุและบรรเทาปัญหาการเรียก
เก็บเงินของเจ้าหน้าที่เพื่อรักษา
ความยุติธรรม

ความเสถียรภาพของเงินบาท

ประเมินความเสถียรภาพของเงิน
บาทเพื่อจัดการความเสี่ยง
ทางการเงิน

การเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบ

ติดตามการเปลี่ยนแปลงกฎ
ระเบียบเพื่อให้ปฏิบัติตามและ
ปรับตัวได้

กัมพูชาในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : ความสัมพันธ์กับจีน เวียดนาม และไทย

- ความสัมพันธ์กับไทย
- แรงงานกัมพูชาเป็นแรงงานที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยมากเป็นอันดับสองรองจากเมียนมา
- ไทยเป็นแหล่งนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภคที่สำคัญ
- ภาษาไทยเป็นหนึ่งในภาษาที่นักศึกษานิยมเรียนมากที่สุด

ข้อควรระวังในการทำธุรกิจในกลุ่มพหุชา

- ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง
- กระบวนการยุติธรรมถูกแทรกแซง
- เส้นทาง การขนส่งไม่สะดวก ค่าใช้จ่ายสูง
- การศึกษาวิจัยด้านการตลาดมีน้อย
- ปัญหาการเลียงภาณีของผู้นำเข้า
- ระเบียบและขั้นตอนไม่เป็นมาตรฐานเดียว
- การส่งออก-นำเข้าขึ้นอยู่กับดุลพินิจของเจ้าหน้าที่
- ทักษะติดต่อคนไทยและชาวต่างชาติเกี่ยวกับคนไทย
- เงินบาทแข็งค่าและไม่มีเสถียรภาพ ทำให้เงินบาทในกลุ่มพหุชาลดความสำคัญ
- ปัญหาการเรียกเก็บเงินของเจ้าหน้าที่
- กฎระเบียบมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย

กัมพูชาในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : ความสัมพันธ์กับจีน เวียดนาม และไทย

- **ความสัมพันธ์กับจีน**
- **Comprehensive Strategic Partnership of Cooperation in 2010**
- **ความสัมพันธ์พิเศษระหว่างผู้นำจีนกับผู้นำและราชวงศ์ของกัมพูชา**
- **จีนเป็นทั้งผู้ลงทุน ผู้ให้ และคู่ค้ารายใหญ่ที่สุดของกัมพูชาในปัจจุบัน**
- **มีการก่อตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจีน-กัมพูชาในนครสีหนุวิลล์ตั้งแต่ปี 2006**

กัมพูชาในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : ความสัมพันธ์กับจีน เวียดนาม และไทย

- ความสัมพันธ์กับเวียดนาม
- ปัจจุบันเวียดนามเป็นหนึ่งในห้าของประเทศที่ลงทุนสูงสุดในกัมพูชา มีมูลค่าประมาณ 3.8 พันล้านดอลลาร์
- เวียดนามเข้าไปลงทุนในกัมพูชาทั้งหมด 196 โครงการด้วยกัน ประเภทธุรกิจส่วนใหญ่ที่เวียดนามเข้าไปลงทุน คือ ภาคเกษตรกรรม และป่าไม้
- ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามกับชนชั้นนำกัมพูชา

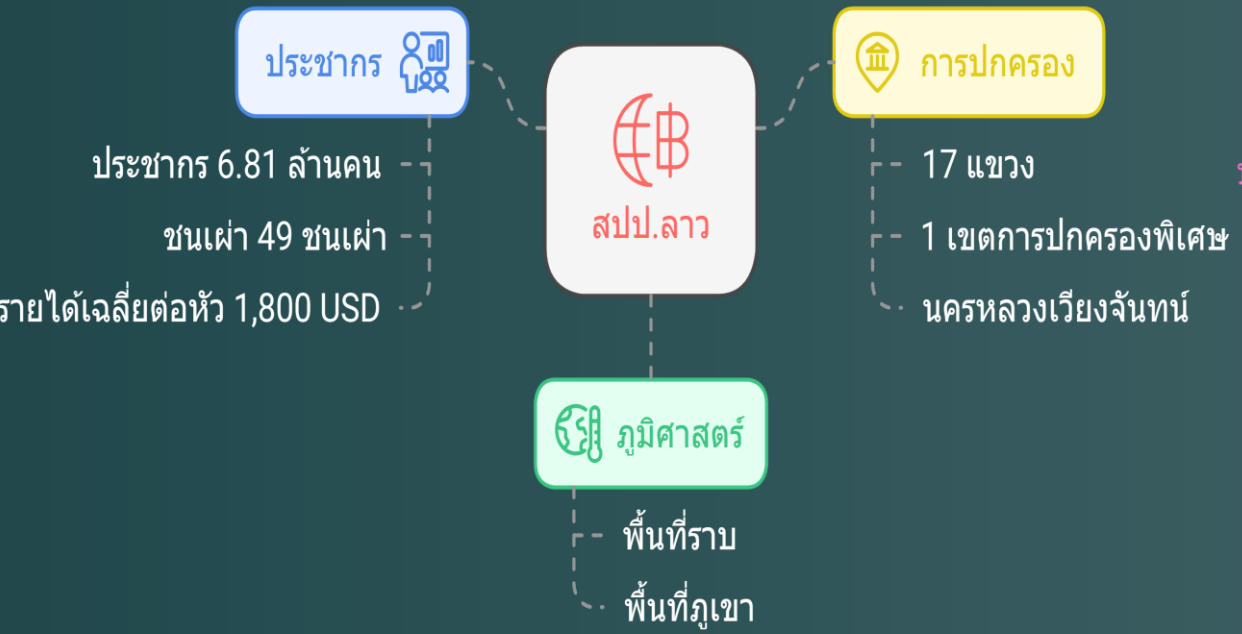

The background of the slide features the flag of Laos, which consists of three horizontal stripes of red, blue, and red, with a large white disc in the center of the blue stripe.

LAOS PDR สปป. ลาว โอกาสและความท้าทาย

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสปป.ลาว

สปป.ลาว ในภูมิภาคเศรษฐกิจดาวรุ่ง

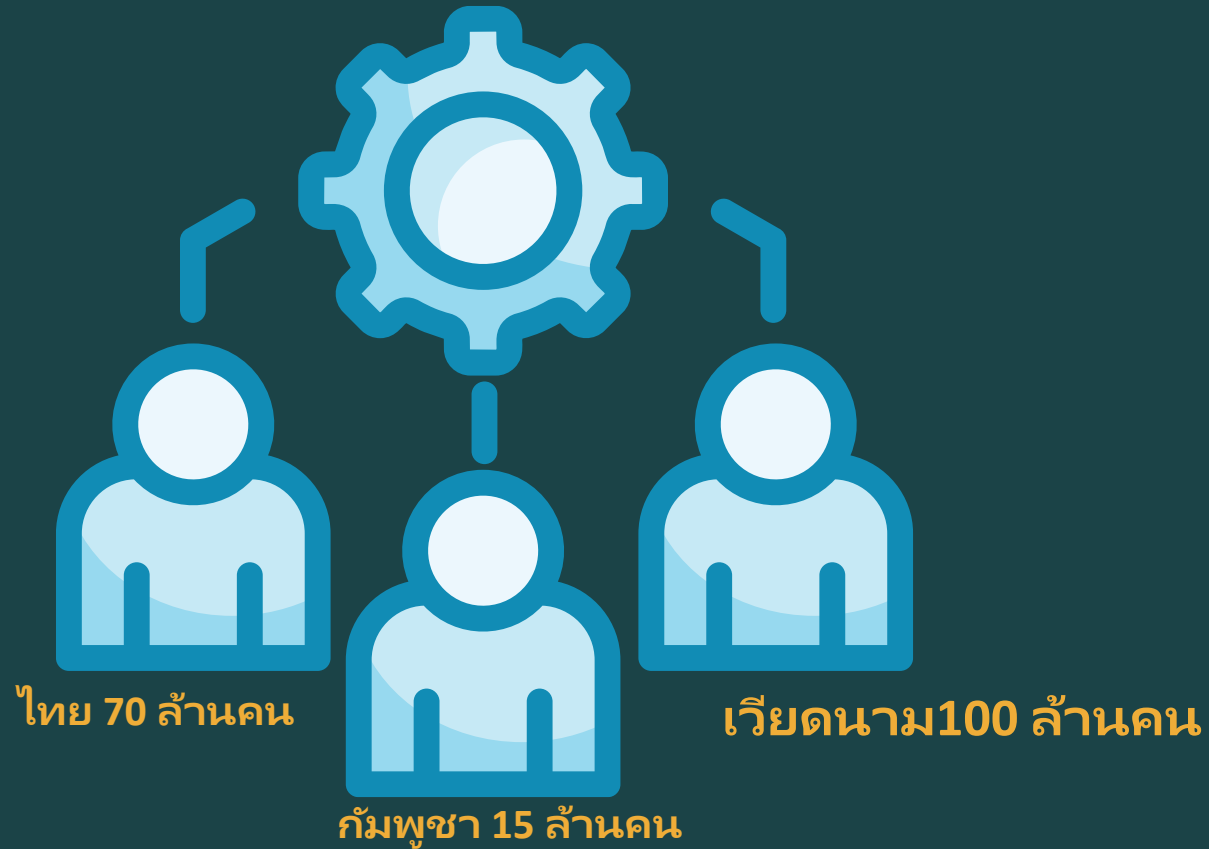
ภาพรวม สปป.ลาว

สปป.ลาว มีพื้นที่ 236,800 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ราบประมาณ 20% ของพื้นที่ทั้งหมด

มีประชากร 6.81 ล้านคน (ปี 2557) มีชนเผ่าอยู่ประมาณ 49 ชนเผ่า จัดเป็นกลุ่มใหญ่ แบ่งได้ 3 ชนเผ่า คือ ลาวสูง ลาวเทิง และ ลาวลุ่ม มีรายได้เฉลี่ยต่อหัว(ปี 2557) 1,800 USD/ปี

ด้านการปกครอง มี 17 แขวง กับ 1 เขตการปกครองพิเศษ ที่เรียกว่า “นครหลวงเวียงจันทน์” (แขวงใหม่ชื่อ ไชยสมบุน)

สปป.ลาว อยู่ท่ามกลางประเทศเศรษฐกิจ “ดาวรุ่ง”

LAOS

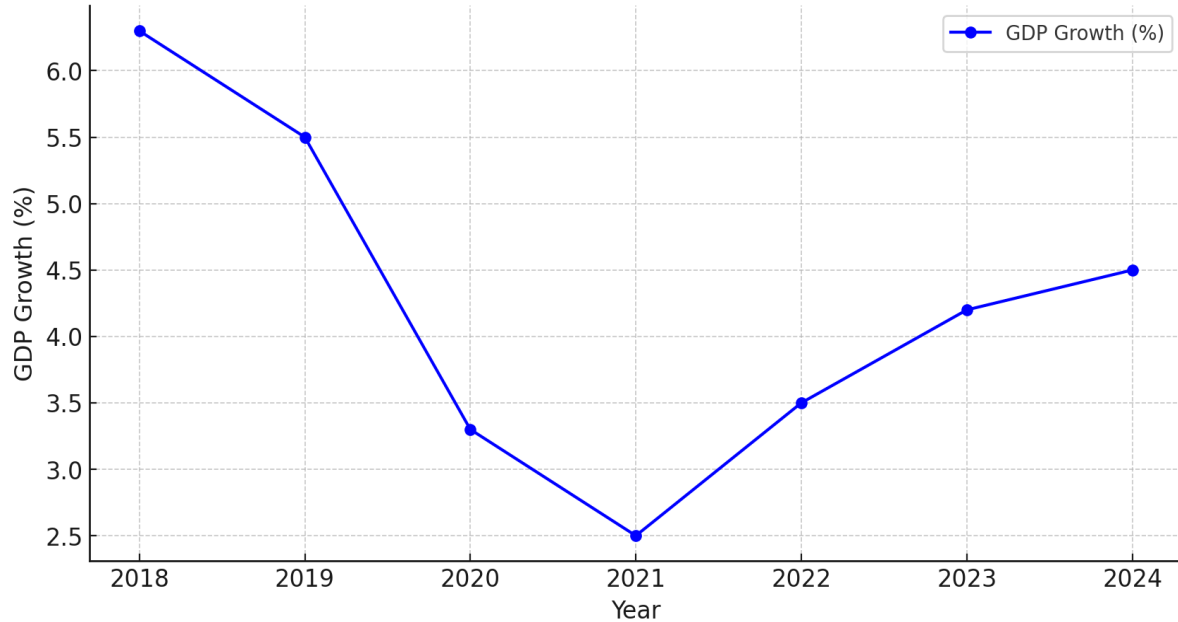
จุดเด่น

- สปป.ลาวมีการออกนโยบายในการสนับสนุน MSME และ SME
- MSME มีอยู่ประมาณร้อยละ 95 ของธุรกิจในลาว
- ส่วนนโยบายด้านภาษีอากรมีการเก็บภาษีอากรสำหรับ MSME ที่ร้อยละ 1 ของกำไร
- การปล่อยกู้ของหน่วยงานรัฐมีการจัดเก็บอัตราดอกเบี้ยที่ค่อนข้างต่ำอยู่ที่ประมาณร้อยละ 3 สำหรับธุรกิจ MSME และ SME
- มีการเข้ามาอบรมของนักวิชาการจากต่างประเทศอาทิ
- นิยมสินค้าไทยเป็นอย่างมาก ทั้งสินค้าอุปโภคและบริโภค

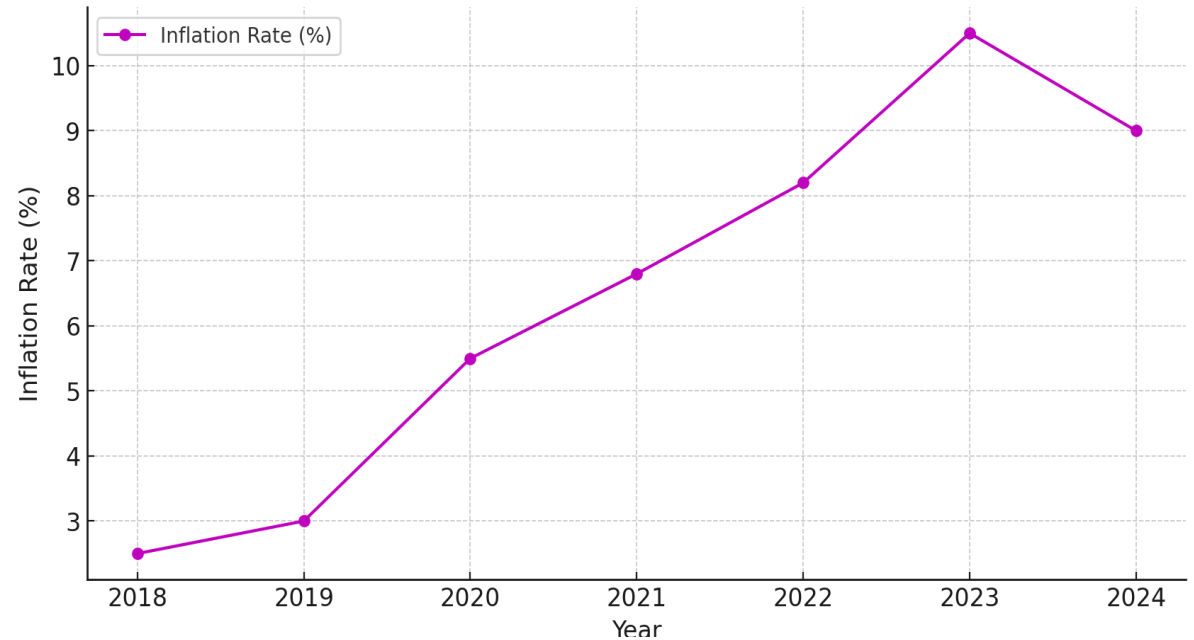

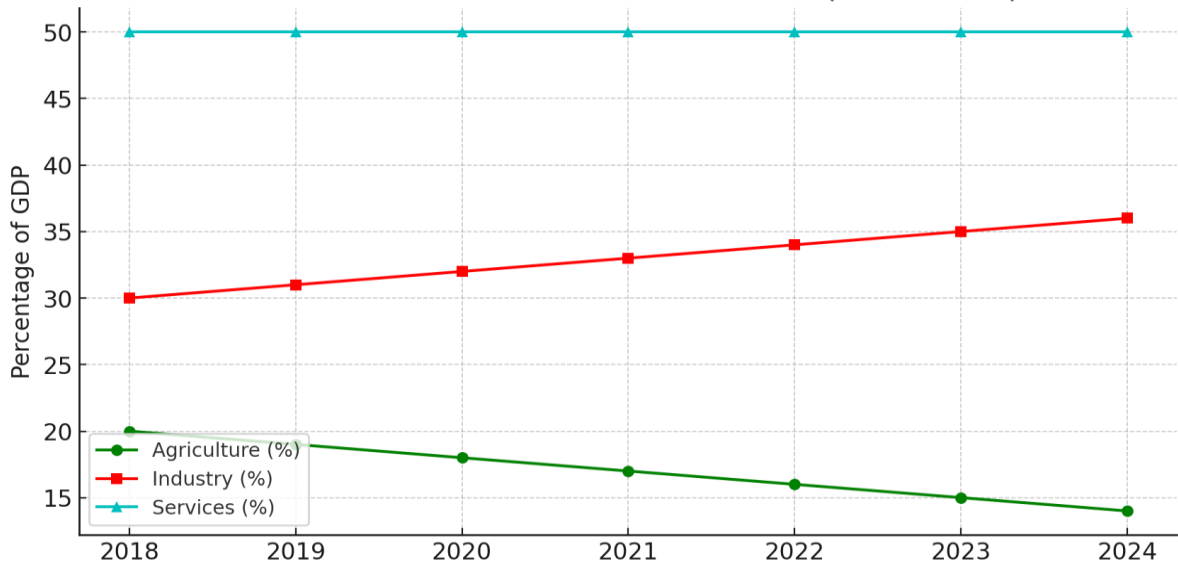
GDP Growth Rate of Laos (2018-2024)

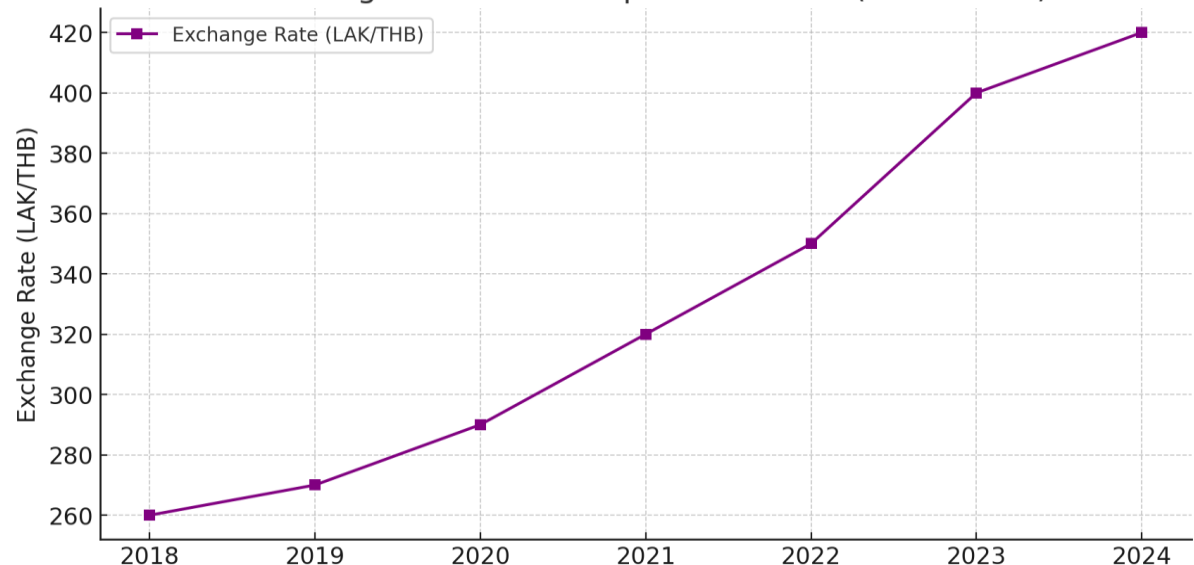
Inflation Rate in Laos (2018-2024)

Sectoral Contribution to GDP of Laos (2018-2024)

Exchange Rate of Lao Kip to Thai Baht (2018-2024)

การสนับสนุนและพัฒนา MSME ในลาวผ่านนโยบายและทุน

การเข้าถึงเงินทุน

อัตราดอกเบี้ยต่ำร้อยละ 3
สำหรับการกู้ยืมธุรกิจ

โครงสร้างภาษี

ระบบภาษีที่กำหนดอัตรา
ภาษี 1% สำหรับ MSME

นโยบายการ สนับสนุน

นโยบายของรัฐบาลที่
สนับสนุน MSME และ
SME ผ่านการลดภาษีและ
อัตราดอกเบี้ยต่ำ

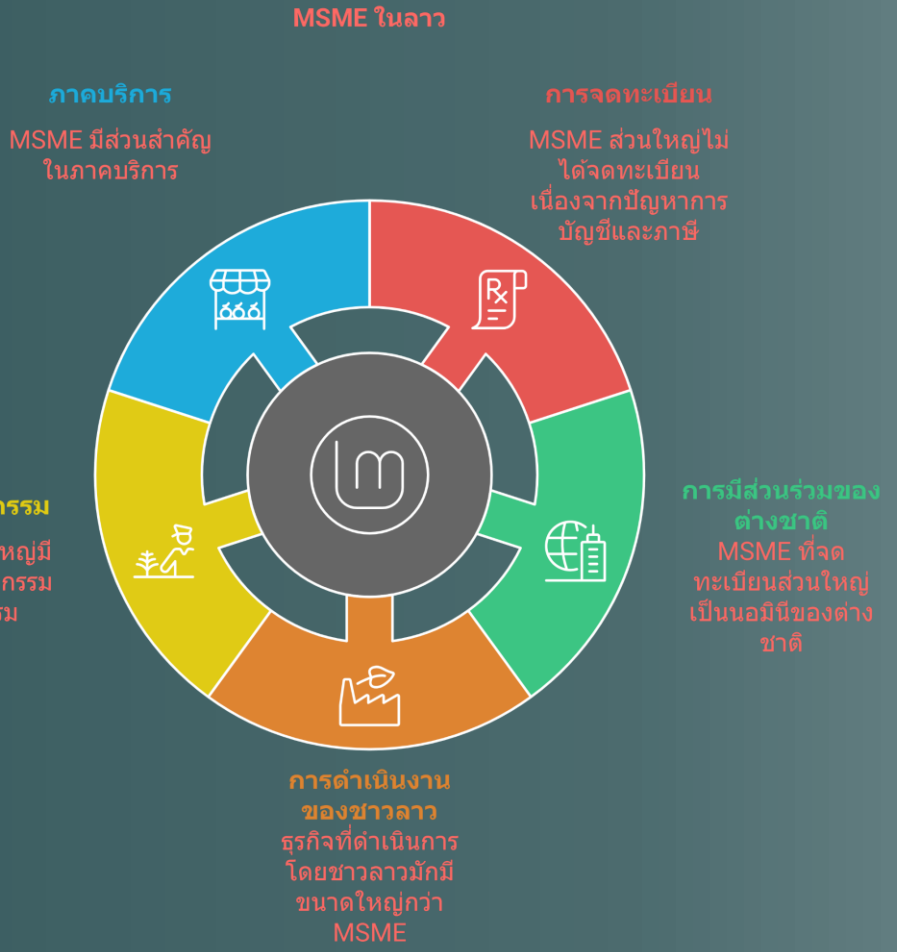
ภาค MSME ในลาว

การฝึกอบรมจาก ต่างประเทศ

การมีส่วนร่วมของนัก
วิชาการต่างชาติในการฝึก
อบรมแรงงาน

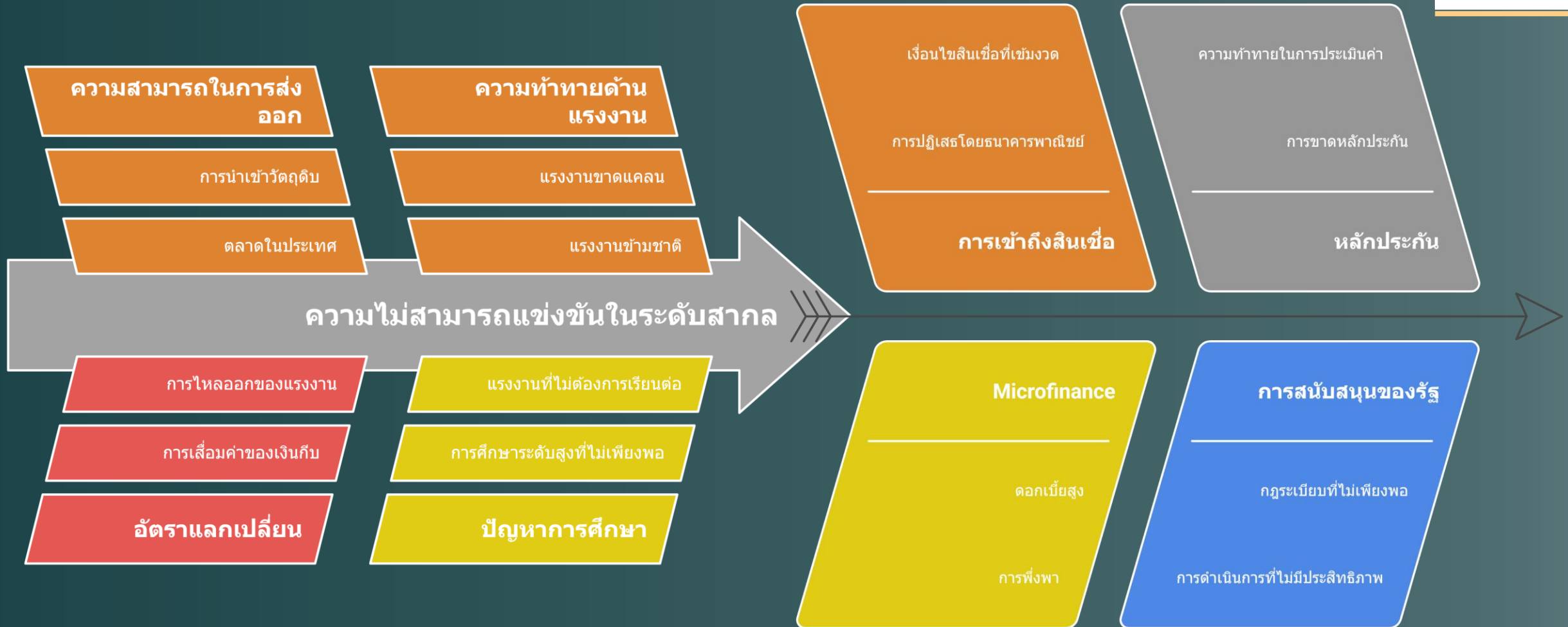
ความนิยมของ สินค้าไทย

การยอมรับสูงของสินค้า
จากไทยในลาว

ความท้าทายของ MSME ในลาว

ความท้าทายด้านการเงินในธุรกิจของกัมพูชา

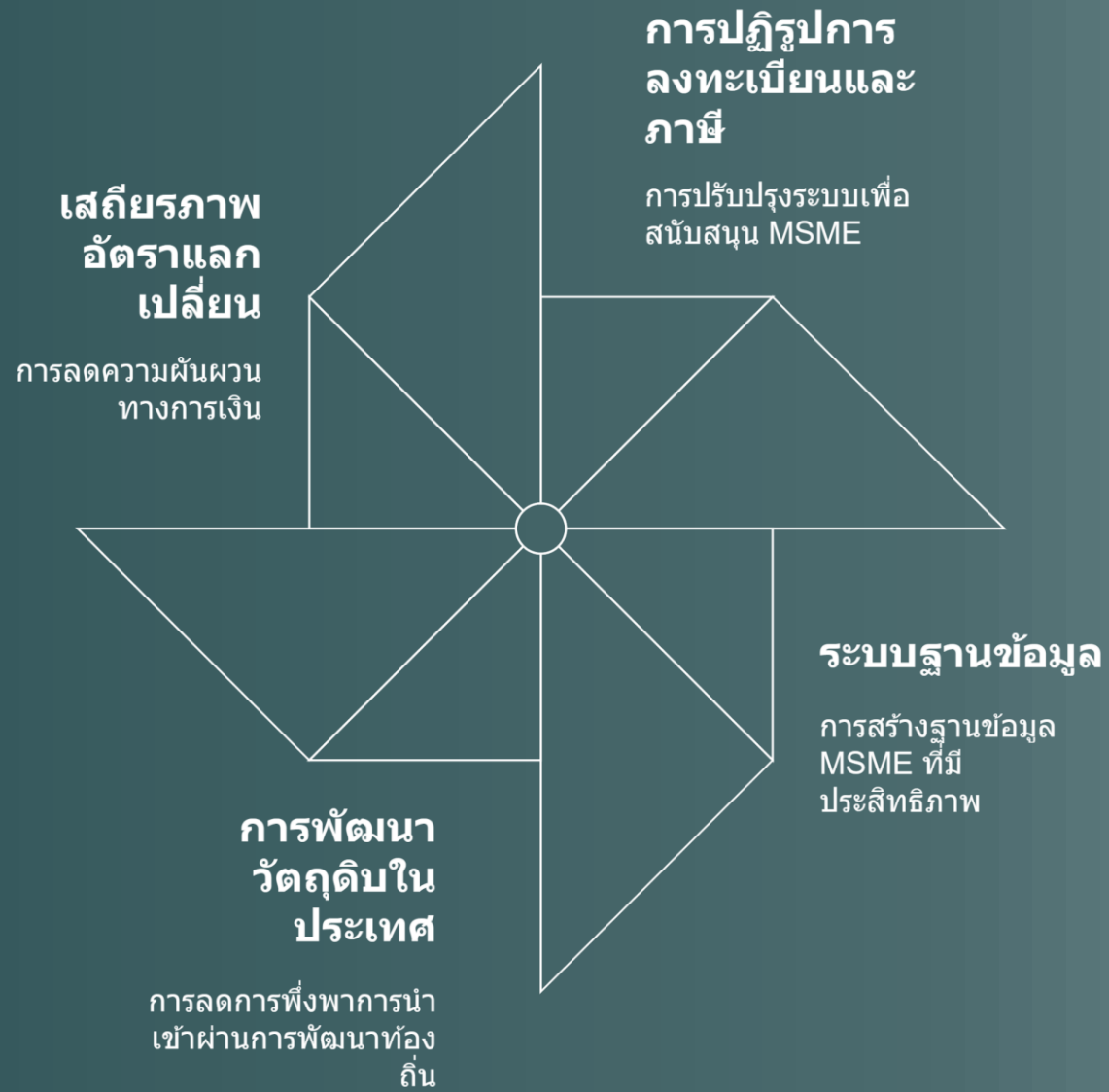
ข้อเสนอแนะการเติบโตของ MSME

การสนับสนุน MSME โดยรัฐ

การพัฒนาความรู้
และทักษะ
การฝึกอบรมที่
จำเป็นสำหรับผู้
ประกอบการก่อนการ
เข้าถึงสินเชื่อ

กองทุนและการค้า
ประกันสินเชื่อ
การตั้งกองทุนและ
หน่วยงานค้าประกัน
เพื่อสนับสนุน
MSME

ภาพรวมและลักษณะของ MSME ในลาว โครงสร้างและการจดทะเบียน

- ส่วนใหญ่ MSME ไม่มีการจดทะเบียนกับหน่วยงานภาครัฐ
- สาเหตุหลัก: ปัญหาเรื่องระบบบัญชีและการชำระภาษี
- จีน เวียดนาม มาเลเซีย และไทย
- ธุรกิจที่ดำเนินการโดยชาวลาวเองมักเป็นกิจการขนาดใหญ่ (L) มากกว่า MSME ประเภทธุรกิจหลัก
- MSME ของลาวมี 2 สาขาใหญ่ เกษตรและการผลิตอุตสาหกรรมบริการ

ปัญหาและอุปสรรคของ MSME ในลาว ปัญหาด้านความสามารถในการแข่งขัน

- ความสามารถในการส่งออกต่ำ
 - ส่วนใหญ่มุ่งตอบสนองความต้องการในประเทศเพื่อลดการนำเข้า
 - ต้องนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศเป็นหลัก
 - ประสบปัญหาต้นทุนสูงจากการเสื่อมค่าของเงินกีบ
- ปัญหาอัตราแลกเปลี่ยน
- อุปสรรคสำคัญต่อการแข่งขันกับต่างประเทศ
 - ค่าเงินอ่อนตัวส่งผลกระทบต่อเนื่อง:
 - การไหลออกของแรงงานไปยังต่างประเทศ
 - การขาดแคลนแรงงานในประเทศ
 - ปัญหาในภาคการศึกษา (แรงงานไม่ประสงค์เรียนต่อระดับสูง)
 - ค่าจ้างในประเทศไม่จูงใจ ทำให้แรงงานหยุดเรียนระดับมัธยมและเข้ามาทำงานในไทย

ปัญหาด้านการเงินและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน

การเข้าถึงแหล่งเงินทุน

- ธุรกิจที่ขาดแคลนเงินทุนไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อจากสถาบันการเงินหลัก
 - ต้องพึ่งพา MICROFINANCE ซึ่งมีภาระดอกเบี้ยสูง
 - ปัญหาหลัก: การไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันการกู้ยืม
 - ทำให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิเสธการให้สินเชื่อ
- การช่วยเหลือด้านการเงินจากภาครัฐ
- รัฐบาลผลักดันผ่านข้อบังคับให้สถาบันการเงินดำเนินการ
 - แต่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

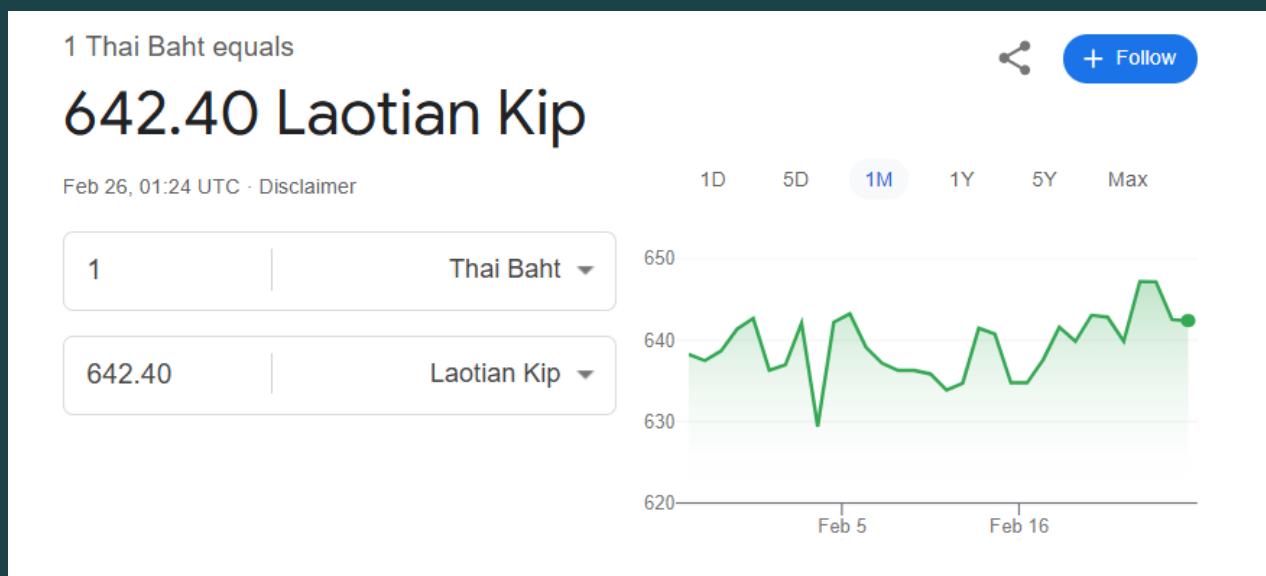
นโยบายและมาตรการสนับสนุน MSME จากภาครัฐ กองทุนและการค้ำประกันสินเชื่อ

- การตั้งกองทุนส่งเสริม MSME
 - กู้ยืมจากธนาคารโลกมาเป็นกองทุนให้กู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำ (ประมาณร้อยละ 3 ต่อปี)
 - แผนจัดตั้งหน่วยงานค้ำประกันสินเชื่อให้แก่ MSME
 - ดำเนินการในลักษณะคล้ายกับบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.) ของไทย
- การพัฒนาความรู้และทักษะของผู้ประกอบการ
- การฝึกอบรมในลักษณะกึ่งบังคับ
 - ผู้ประกอบการที่ต้องการขอสินเชื่อต้องเข้ารับการฝึกอบรมก่อน
 - หัวข้อ: การพัฒนาความรู้ทักษะการประกอบการ การวางแผน และการบริหาร
 - การผ่านการอบรมเป็นเงื่อนไขประกอบการคำขอสินเชื่อ

เงินเฟ้อ?

ภาคการเงิน

•ค่าเงิน

•ภาคการผลิต

•รายได้

MYANMAR

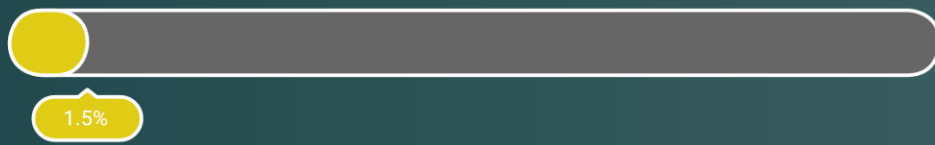
เมียนมา

โอกาสและความท้าทาย

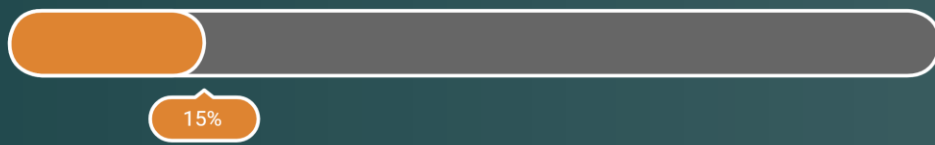

การคาดการณ์ทางเศรษฐกิจของเมียนมาในปี 2567

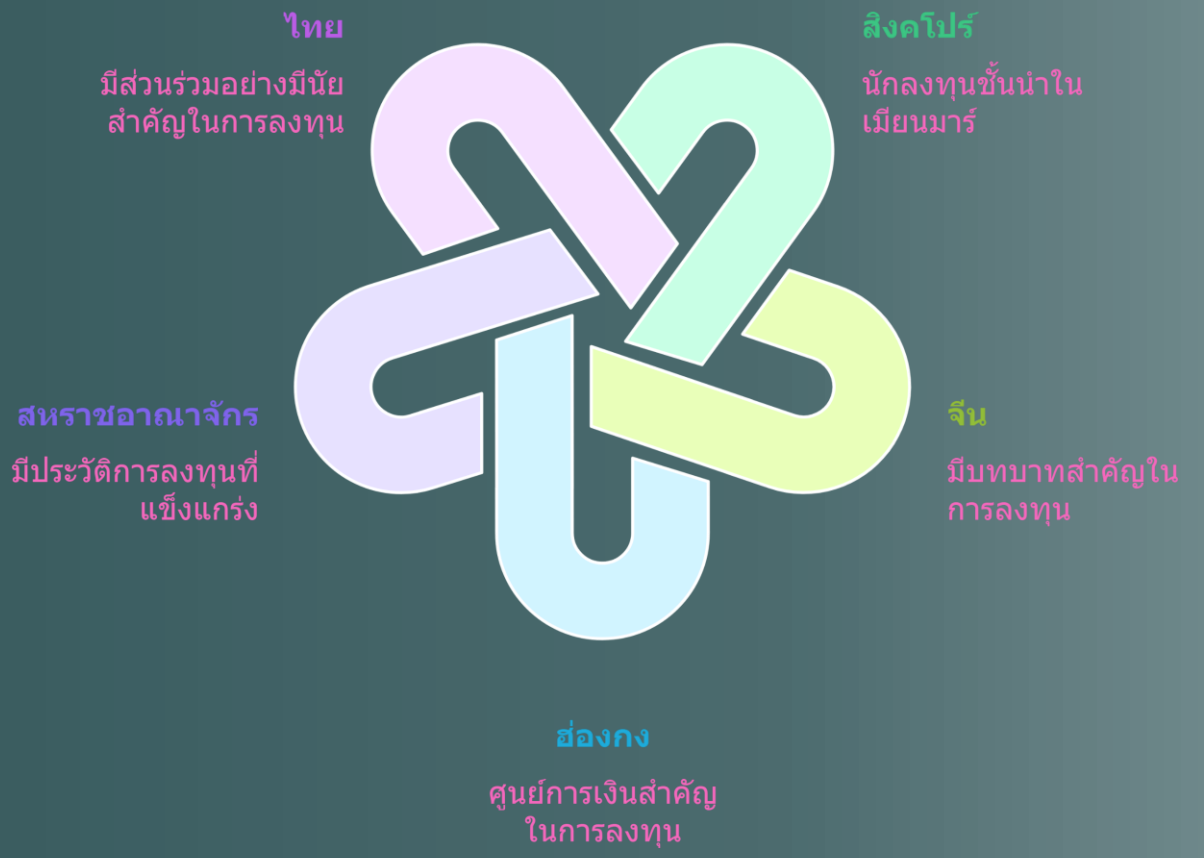
การเติบโตของ GDP

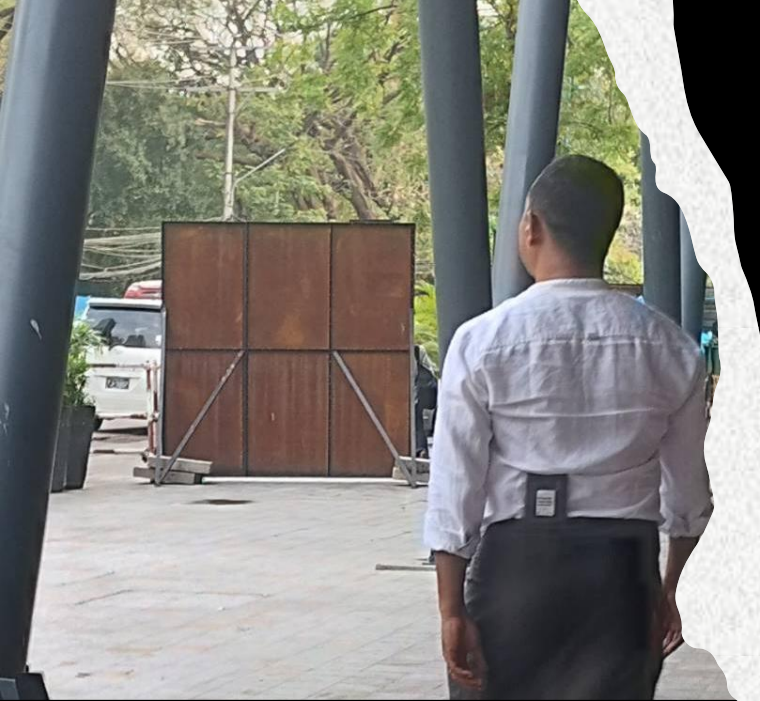

อัตราเงินเฟ้อ

การลงทุนต่างประเทศในเมียนมา

1 USD
=3,593
MMK

เศรษฐกิจเมียนมา ปี 2567 - ปัจจุบัน

- ภาพรวมเศรษฐกิจ/ สถานการณ์สำคัญ
- สำหรับมูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศของโครงการที่ยังดำเนินการอยู่ จนถึงปีงบประมาณ 2024-2025 (ณ เดือนสิงหาคม 2567) มีมูลค่าทั้งสิ้น 74,887.346 ล้านบาทหรือเหรียญสหรัฐ โดยประเทศที่ยังคงลงทุนในเมียนมาสูงที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) สิงคโปร์ 2) จีน 3) ฮองกง 4) สหราชอาณาจักร และ 5) ไทย ตามลำดับ โดยไทยอยู่ในลำดับที่ 5 มูลค่า 4,494.139 ล้านบาทหรือเหรียญสหรัฐ หรือร้อยละ 6.18 โดยมีโครงการที่ยังดำเนินการอยู่ จำนวน 105 โครงการ
-
- 1.1 เครื่องชี้วัดทางเศรษฐกิจที่สำคัญ
-
- กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) คาดการณ์ว่า ในปี 2567 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของเมียนมา (GDP) เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.5 อัตราเงินเฟ้อในปี 2567 ของเมียนมา คาดการณ์อยู่ที่ร้อยละ 15 นอกจากนี้ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว (GDP PER CAPITA) อยู่ที่ระดับ 1,454 เหรียญสหรัฐฯ ดังตาราง

ภาพรวมสถานการณ์เมียนมาปัจจุบัน

- เศรษฐกิจเมียนมาหลังโควิด-19 และเหตุการณ์ทางการเมืองปี 2564
- การเพิ่มความเข้มงวดของกฎระเบียบและผลกระทบต่ออัตราแลกเปลี่ยน
- การขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่ยังคงดำเนินต่อไปแม้ในสภาวะยากลำบาก
- มูลค่าการค้าชายแดนไทย-เมียนมา และการปรับเส้นทางการค้าเมื่อเกิดการปิดด่าน

ไทย-เมียนมา: จุดเชื่อมต่อทางภูมิศาสตร์และเศรษฐกิจ
จุดแข็งของตำแหน่งทางภูมิศาสตร์

- พรมแดนติดกันระยะทาง 1,800 กิโลเมตร ครอบคลุม 10 จังหวัดของไทย
- ด้านชายแดนสำคัญ 3 จุด:
- ด่านแม่สอด-เมียวดี (เชื่อมต่อไปอินเดียและจีน)
- ด่านแม่สาย-ท่าขี้เหล็ก (เชื่อมต่อกับรัฐฉาน)
- ด่านระนอง-เกาะสอง (เชื่อมต่อกับท่าเรืออย่างกุ่มและเกาะลันเตา)
- การเชื่อมโยงเมียนมาสู่ตลาดใหญ่: จีน อินเดีย และบังคลาเทศ

ยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงเศรษฐกิจในภูมิภาค โอกาสจากยุทธศาสตร์ระดับภูมิภาค

- "นโยบายปฏิบัติการตะวันออก" (ACT EAST) ของอินเดีย
 - เชื่อมโยง 8 ภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดียผ่านเมียนมาสู่อาเซียน
 - โครงการทางหลวงไตรภาคี (อินเดีย-เมียนมา-ไทย)
 - ยุทธศาสตร์ "ONE BELT ONE ROAD" ของจีน
 - เชื่อมเส้นทางจากคุนหมิงผ่านด่านลู่หฺลี-มุเซ สู่ย่างกุ้ง
 - เขตเศรษฐกิจพิเศษเจียะเก๋า (เมืองลู่หฺลี)
 - ระเบียงเศรษฐกิจ BCIM (บังคลาเทศ-จีน-อินเดีย-เมียนมา)
 - เชื่อมมณฑลยูนนาน (จีน) กับกัลกัตตา (อินเดีย)
- โอกาสเชื่อมโยงกับตลาดบังคลาเทศผ่านเมียนมา

ปัจจัยเอื้อต่อ MSME ไทยในเมียนมา
จุดแข็งที่เอื้อต่อการลงทุนและการค้า

- 1.ฐานประชากร 51.3 ล้านคน: ตลาดบริโภคขนาดใหญ่ใกล้เคียงไทย
- 2.แรงงานเมียนมาในต่างประเทศส่งเงินกลับประเทศช่วยรักษากำลังซื้อ
- 3.ด้านชายแดนไทย-เมียนมาที่หลากหลาย (7 จังหวัดหลัก)
- 4.ช่วยลดอุปสรรคด้านการขนส่งแม้ในช่วงความไม่สงบ
- 5.สามารถปรับเปลี่ยนเส้นทางการขนส่งได้เมื่อเกิดปัญหา
- 6.การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง
- 7.ถนนภายในประเทศที่ได้รับการปรับปรุงและการพัฒนาเส้นทางรถไฟและท่าเรือน้ำลึก

อุปสรรคและความท้าทาย ความท้าทายหลักในการเข้าสู่ตลาดเมียนมา

- 1.ปัญหาการเมืองภายในประเทศ
- 2.การสู้รบระหว่างรัฐบาลทหารกับกองกำลังชาติพันธุ์
- 3.ต้นทุนค่าขนส่งที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นเท่าตัว (80,000 เป็น 160,000 บาทต่อเที่ยว)
- 4.การชะงักของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
- 5.การลงทุนภาครัฐลดลงจาก 4% เหลือ 2.2% ของ GDP (2023-2024)
- 6.ผลกระทบจากภัยธรรมชาติ (พายุไซโคลนโมกะและพายุซูเปอร์ไต้ฝุ่นยางิ)
- 7.การขาดแคลนทรัพยากรมนุษย์ที่มีทักษะ
- 8.แรงงานมีฝีมือย้ายออกไปทำงานต่างประเทศ
- 9.ราคาที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ที่สูง
- 10.ค่าเช่าสำนักงานในย่างกุ้งสูงกว่ากรุงเทพฯ 2 เท่า
- 11.ฐานข้อมูลที่ขาดความแน่นอนและถูกต้อง ข้อมูลจากภาคเอกชนน่าเชื่อถือกว่าภาครัฐ

โอกาสทางธุรกิจ (1) - ธุรกิจเกษตรและประมง โอกาสในภาคเกษตรและประมง

- พื้นที่เกษตรที่อุดมสมบูรณ์ครอบคลุมเกือบทั่วประเทศ (มณฑลเอยาวดี บาโก มัณฑะเลย์ รัฐมอญ รัฐคะยีน)
 - เกษตรกรรวม 4 ล้านครัวเรือน
- สินค้าและบริการที่มีศักยภาพ:
- เมล็ดพันธุ์พืช
 - เครื่องจักรการเกษตร
 - ปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตร
 - อุปกรณ์และเทคโนโลยีประมงน้ำจืดและน้ำเค็ม
 - การถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตร
- พื้นที่เป้าหมาย:
- มณฑลเอยาวดี (แหล่งผลิตข้าวใหญ่ที่สุด)
 - รัฐมอญ (ยางพารา ส้มโอ)
 - มณฑลมัณฑะเลย์ (พืชตระกูลถั่ว เมล็ดงา มะม่วง)
 - รัฐฉาน (ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์)

โอกาสทางธุรกิจ (2) - พลังงานทดแทน

โอกาสในธุรกิจพลังงานทดแทน

- ปัญหาขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงและไฟฟ้าดับบ่อย
- เป้าหมายเพิ่มสัดส่วนพลังงานหมุนเวียนเป็น 12% ภายในปี 2025

สินค้าและบริการที่มีศักยภาพ:

- ระบบโซลาร์เซลล์และแผงโซลาร์
- ระบบไมโครกริด
- เทคโนโลยีพลังงานชีวมวล
- อุปกรณ์กักเก็บพลังงาน
- บริการติดตั้งและซ่อมบำรุง

ข้อได้เปรียบ:

- อนุญาตให้บริษัทต่างชาติถือหุ้น 100%
 - สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับนักลงทุนที่ได้รับอนุมัติจาก MIC
- เงินทุนสนับสนุนจากองค์กรระหว่างประเทศ (ธนาคารโลก, ADB)

โอกาสทางธุรกิจ (3) - วัสดุก่อสร้างและโครงสร้างพื้นฐาน โอกาสในธุรกิจก่อสร้างและวัสดุก่อสร้าง

- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ยังคงดำเนินอยู่
- โครงการสนับสนุนจากนานาชาติ (ADB, JICA, NEDA)
- โครงการพัฒนาเมือง 3 เมือง (ผาอัน เมาละเหม่ง เมียวดี)
สินค้าและบริการที่มีศักยภาพ:
 - วัสดุก่อสร้างคุณภาพสูง
 - บริการออกแบบและวางระบบ
 - ระบบไฟฟ้าและระบบน้ำประปา
 - อุปกรณ์ตกแต่งภายในและเฟอร์นิเจอร์
 - บริการที่ปรึกษาด้านการก่อสร้างแนวโน้มสำคัญ:
 - การออกกฎหมาย CONDOMINIUM LAW และ APARTMENT LAW
 - ผลิตภัณฑ์สินเชื่อกู้ยืมที่อยู่อาศัยจากธนาคารพาณิชย์เมียนมา (ระยะเวลาผ่อน 25 ปี)

ข้อควรระวังอย่างมากในการทำการค้ากับเมียนมา
คือ เรื่องของการเงิน ปัจจุบันมีการชำระเงินการค้าระหว่าง
การค้าไทยและเมียนมา แต่การค้าของคนเมียนมานิยมเจีย
สดมากเนื่องจากสภาวะค่าเงินในเมียนมาและความไม่
แน่นอนของรัฐบาลทำให้หลายคนใช้เงินสดมากกว่าการชำระ
ผ่านระบบธนาคาร

ข้อควรระวังอย่างมากในการทำการค้ากับเมียนมา

เงินสด

หลีกเลี่ยงปัญหากับหน่วยงาน
รัฐไทย

ชำระเงินผ่านธนาคาร

ปฏิบัติตามกฎระเบียบของไทย
แต่ช้า

VIETNAM

เวียดนาม

โอกาสและความท้าทาย

การวิเคราะห์การเติบโตและความท้าทายของเวียดนาม

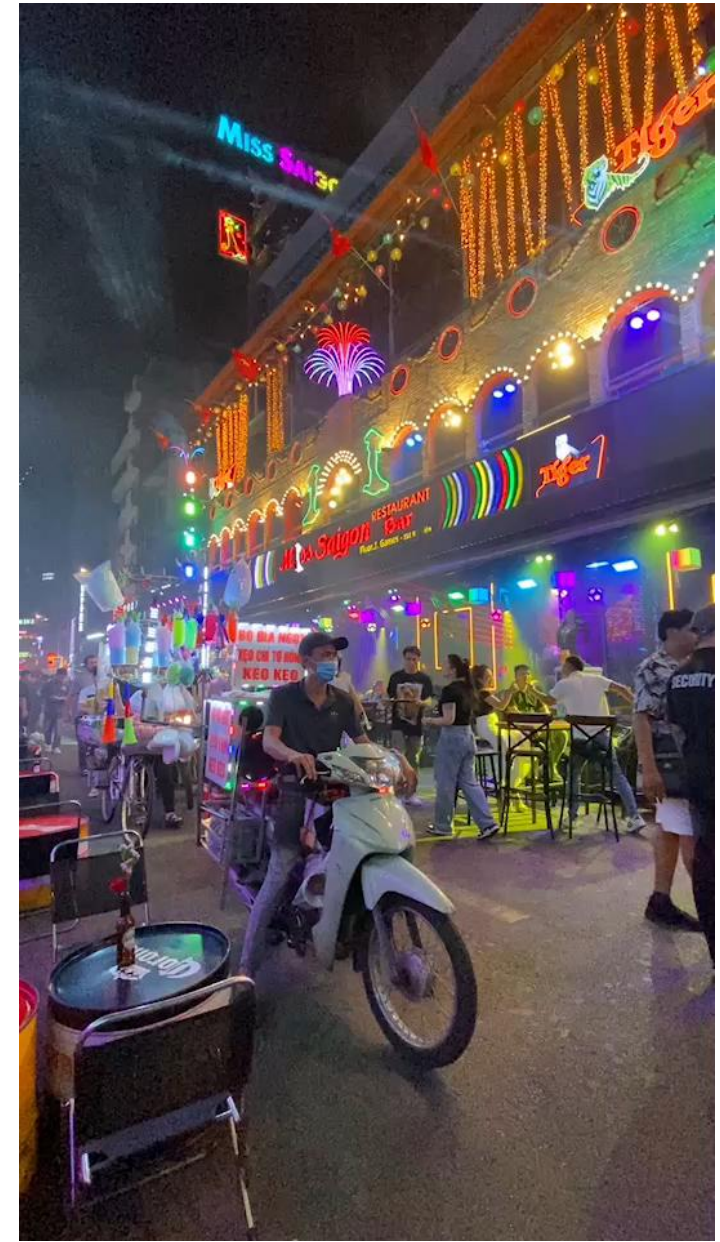

ภาพรวมเศรษฐกิจของเวียดนาม

Pham Minh Chinh

กลุ่มสินค้าที่มีศักยภาพสูง

เครื่องสำอาง และขนมไทย

สินค้าที่ได้รับความนิยม
อย่างมากในตลาด.

ผลิตภัณฑ์ อาหารเสริม

ความต้องการสูง แต่
การผลิตในประเทศยัง
น้อย.

สินค้าอุปโภคใน ครัวเรือน

รวมถึงน้ำยาซักผ้าและ
น้ำยาปรับผ้านุ่ม.

อาหารไทย

เป็นที่นิยมในกลุ่มนัก
ท่องเที่ยวและคนท้องถิ่น.

อาหารเพื่อ สุขภาพ

แนวโน้มสำคัญใน
อนาคต เป็นมิตรกับสิ่ง
แวดล้อม.

ภาพลักษณ์สินค้าไทย

ความน่าเชื่อถือ

สินค้าของไทยได้รับความ
เชื่อถือและนิยม
สูงมากในตลาดต่าง
ประเทศ

กลยุทธ์การติด ฉลาก

แม้แต่สินค้าที่ผลิตใน
เวียดนามยังใช้ภาษา
ไทยในฉลากหรือระบุ
ว่าเป็น "สูตรจาก
ประเทศไทย" เพื่อเพิ่ม
ความน่าเชื่อถือ

ความสะดวกในการ
ซื้อที่ง่าย

ประสบการณ์การ
ซื้อปิ้งแบบดั้งเดิม

การเข้าถึงตลาดที่
กว้างขวาง

ความสะดวกในการ
ซื้อที่มีคุณภาพ

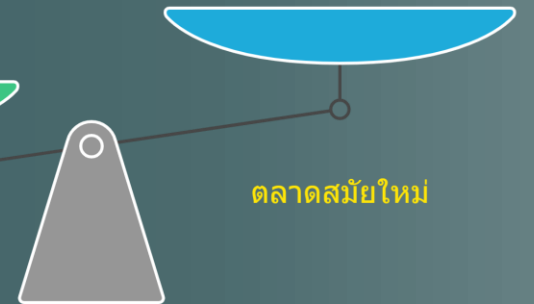
ประสบการณ์การ
ซื้อปิ้งแบบมี
สไตล์

การเข้าถึงตลาดที่
ทันสมัย

ตลาดดั้งเดิม

ตลาดสมัยใหม่

การเปรียบเทียบตลาดดั้งเดิมและสมัยใหม่ในเวียดนาม

ความท้าทายสำหรับผู้ประกอบการไทย

การแข่งขันจากต่างประเทศ

การแข่งขันจากต่างประเทศเป็นความท้าทายที่มีผลกระทบต่ำ

กระบวนการขออนุญาตที่ซับซ้อน

กระบวนการขออนุญาตที่ซับซ้อนทำให้สินค้าติดค้าง

การเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบที่ไม่คาดคิด

การเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบที่ไม่คาดคิดมีผลกระทบต่ำ

ความไม่ตรงกันของความต้องการตลาด

ความไม่ตรงกันของความต้องการตลาดส่งผลกระทบต่อธุรกิจ

กลยุทธ์การเข้าสู่ตลาดเวียดนาม

บทบาทและการสนับสนุนจากภาครัฐ

Thailand

- ต้องติดตามภาวะเศรษฐกิจทั้งในประเทศและระดับโลก โดยเฉพาะอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทที่เหมาะสมในช่วง 32-35 บาทต่อดอลลาร์
- เศรษฐกิจไทยพึ่งพาการส่งออก ค่าเงินบาทแข็งส่งผลดีต่อพลังงานนำเข้า แต่กระทบความสามารถแข่งขันของภาคส่งออก
- ตลาด CLMV ยังคงมีความท้าทายทางเศรษฐกิจ ลาว กัมพูชา เวียดนาม มีศักยภาพรองรับสินค้าไทย ตลาดอาเซียนเป็นตลาดที่ดี
- ไทยมีรางวัลเหรียญทองด้านอาหาร ท่องเที่ยว และ health and wellness
- การส่งออกของไทยไปได้ดี
- เดิมเราค้าขายกันเอง เงินมาจากไหนในไทย เพราะเงินของเราไปทุกจุด
- เงินเข้ามาอยู่จากการท่องเที่ยว
- ท่องเที่ยว อยู่แค่ 4-5 จังหวัด
- How to fully flow คนละครึ่ง เงินเดิน คนละครึ่งเกิดการซื้อกระจาย
- แบบใหม่นี้เงินลงกระจายไปทั่วถึง?

Thailand

- การรวมตัวของอาเซียนแบบไม่สนิท
- นโยบายรัฐบาลของอาเซียน สินค้าหลายตัวซ้ำกัน สู้ภัยมาตัตราคา กัน ขาดการ อ้าว ทำให้สินค้าอาเซียน แข่งขันกันเอง
- การเปิดรับการลงทุนจากต่างชาติอาจไม่ได้ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ภายในประเทศ อย่างแท้จริง เนื่องจากเม็ดเงินส่วนใหญ่ถูกใช้ไปกับต้นทุนทางเทคโนโลยีและทรัพยากร ของนักลงทุนต่างชาติ ส่งผลให้ไทยไม่ได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเต็มที่
- CLMVT มีศักยภาพสูง แต่จำเป็นต้องเสริมสร้างความชัดเจนด้านแนวทางพัฒนาและ การจัดการอย่างต่อเนื่องในระยะยาว เพื่อสร้างความยั่งยืนและความเชื่อมั่นในหมู่ ผู้บริโภค

สรุปแนวโน้มเศรษฐกิจและการค้าใน CLMV

- สถานการณ์เศรษฐกิจใน CLV (กัมพูชา, ลาว, เวียดนาม) พ้นตัวหลังโควิด การจ้างงาน และ กำลังซื้อดีขึ้น
- เมียนมาหลังจาก 3C (Covid-Coup-Concerns) ทำให้เศรษฐกิจไม่มั่นคง และการค้าถูกจำกัด
- โอกาสของไทยในการค้า การลงทุนกับประเทศใน CLMV มากขึ้น แต่ต้องแข่งขันกับการผลิตภายในของแต่ละประเทศที่มีแบรนด์เป็นของตัวเอง

ความท้าทายของเศรษฐกิจและการค้าใน CLMV

ประเด็นสำคัญ

- ☑ การค้าและความร่วมมือ – เครือข่ายธุรกิจและการลงทุนภาคเอกชนช่วยสร้างเสถียรภาพระยะยาว
- ☑ การพัฒนาทุนมนุษย์ – ลดการพึ่งพาแรงงานต่างชาติและเพิ่มโอกาสการจ้างงานในภูมิภาค
- ☑ การแข่งขันและการเงิน – ความผันผวนของค่าเงิน CLMV กระทบต่อแรงงานและการค้า

โอกาสและอนาคต

- ◇ Dollarization ในกัมพูชา ช่วยเสถียรภาพเศรษฐกิจ ส่วนลาวอาจพิจารณาปรับนโยบายการใช้เงินให้สมดุล
 - ◇ ความร่วมมืออาเซียน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลช่วยลดข้อจำกัดการค้า
 - ◇ การค้าชายแดน ยังคงมีบทบาทสำคัญและสามารถเติบโตได้ผ่านนโยบายที่เอื้อต่อการลงทุน
- ☞ แม้มีความท้าทาย แต่ CLMV ยังมีศักยภาพเติบโต หากสามารถเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการค้าร่วมกัน

ปลดล็อคความท้าทาย

- ทำ Matching ระหว่าง ASEAN + นอกกลุ่ม แต่ละประเทศมีความเก่งเฉพาะด้านของตัวเอง เราเห็นช่องว่าง เติมเต็มซึ่งกันและกัน
- เพื่อนช่วยเพื่อน
- หาอุปสงค์-อุปทาน แล้วร่วมกันทำงาน
- ภูมิภาค CLMV ยังคงเผชิญกับความท้าทายและปัญหาหลายด้าน ทั้งจากความไม่แน่นอนทางการเมืองและการเงิน แต่ด้วยความร่วมมือในระดับภูมิภาค การพัฒนาทุนมนุษย์ และการปรับตัวของผู้ประกอบการ ระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศต้องหาจุดร่วม/มีความยืดหยุ่น สามารถรักษาความมั่นคงและสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับทั้งตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศได้ในระยะยาว

โครงการ MLC-MSME Recovery Network Post Covid-19

เว็บไซต์: <https://mlc-msme.econ.cmu.ac.th/>

50 ปี ความสัมพันธ์จีน-ไทย ใช้โอกาสพี่น้องกัน (จ่งไท้อี้เจียชิน 中泰一家亲) และฉลองครบรอบ 60 ปี แห่งการสถาปนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วันที่ 12 มีนาคม 2568 เวลา 08.30-12.00 น.

ณ ห้องประชุมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างพาสัก

อาคาร 1 ชั้น 1 คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ลงทะเบียน <https://cmu.to/RegisterThailandChinaFriendship>

กำหนดการ <https://cmu.to/AgendaThailandChinaFriendship>

MSME ในกับพูชา ลาว เมียนมา เวียดนาม และ ไทย
ก้าวข้ามวิกฤตโควิด-19

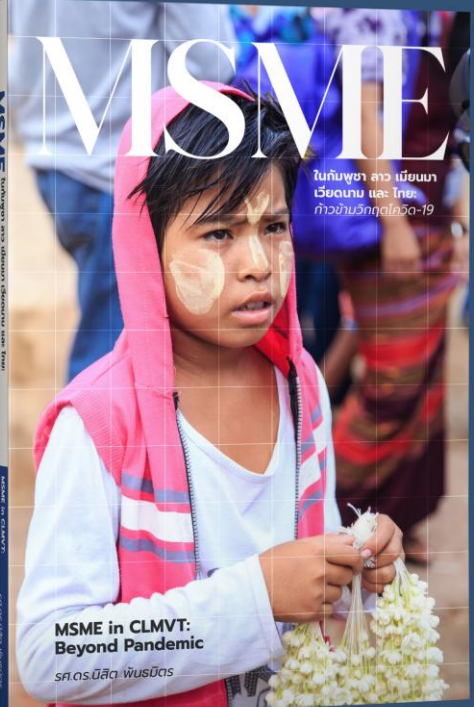
MSME in CLMVT: Beyond Pandemic

ในโลกที่เศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเต็มไปด้วยความท้าทาย ธุรกิจขนาดกลาง ขนาดเล็ก และกลุ่ม (MSMEs) กลายเป็นหัวใจสำคัญของ CLMVT ได้แก่ กับพูชา ลาว เวียดนาม เมียนมา และไทย โดยมีบทบาทสำคัญด้านการสร้างงาน การขยายรายได้ และลดความเหลื่อมล้ำ แต่เมื่อเผชิญกับแรงสั่นสะเทือนจากวิกฤตโควิด-19 ธุรกิจเหล่านี้ต้องเผชิญความท้าทายยิ่งใหญ่ และจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและการเติบโตอย่างยั่งยืน

รศ.ดร.นิสิต พันธมิตร

หนังสือเล่มนี้เป็นส่วนการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับสถานการณ์ CLMVT รวมถึงการเรียนรู้จากวิกฤต แนวทางการพร้อมและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงจากภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนและได้ใช้อย่างมีนัยสำคัญในการวางโครงการอย่างยั่งยืนในเศรษฐกิจของภูมิภาคนี้ หนังสือให้ความเป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการที่ทำงานใน

MSME in CLMVT: Beyond Pandemic
รศ.ดร.นิสิต พันธมิตร

50 ปี ความสัมพันธ์

中泰一家亲

จีน-ไทย

ใจอื่นไกลพี่น้องกัน

งักอิ้อยี่ซึน

และฉลองครบรอบ 60 ปี แห่งการสถาปนามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ปาฐกถาพิเศษ 50 ปี ความสัมพันธ์จีน-ไทย
นายเฉิน ไห่ผิง
กงสุลกิตติมศักดิ์สาธารณรัฐประชาชนจีนประจำเชียงใหม่

จีน-ไทย ทำอย่างไรไปทั่วโลก
โจ ฮอร์น ฟือไนท์
กรรมการผู้จัดการบริษัท Siam Cement Corp จำกัด

เศรษฐกิจ เหนือไทย-ใต้ของจีน
คุณพรวิภา คังเจริญรัตน์
ผู้อำนวยการอาวุโส ธนาคารพาณิชย์ชาวจีน สาขามณฑลยูนนาน

12 มีนาคม 2568
เวลา 8.30 – 12.00

ณ ห้องประชุมการเรือนรัตนาลอจิสติกส์ตึกอำนวยการ อาคาร 1 ชั้น 1 คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สแกนเพื่อลงทะเบียน

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม <https://facebook.com/asean.cmu>, โทร 053-943749

ระบบนิเวศน์ของการค้าและการเงินชายแดนภาคเหนือของไทย-เมียนมา

รศ.ดร.นิสิต พันธมิตร
กันยายน 2566